AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

SAYI : 691
16 EYLÜL 1967
FİYATI : 125 KURUŞ

KEŞANDA RANDEVU

Kıbrıs Konusunda yeni gelişmeler

Asabi ağrılara karşı...

GRİPİN faydalıdır

GRİPİN, baş, diş, adale, sinir ve lumbago ağrılarını teskin eder
GRİPİN, bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında başarı ile kullanılır
GRİPİN, günde 4 saat ara ile 3 adet alınabilir

Cilt: XXXIX Yıl: 14 Sayı: 691

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :

Metin Toker

YAZI İŞLERİNDEN SORUMLU
GENEL YAYIN MÜDÜRÜ :

Kurtul Altuğ

MÜESSESE MÜDÜRÜ

Tâcettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

İÇ HABERLER KISMI: Teoman Erel, Yılmaz Gümüşbaş — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — İKTİSAT: Mehmet Tuğrul — TİYATRO: Lütfi Ay.

İstihbarat Tel: 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU :

K.Y.A.

KAPAK BASKISI :

Rüzgârlı Matbaa — Ankara

FOTOĞRAF :

T.H.A — Dinçer Olcay

KLİŞE :

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI :

3 aylık (12 nüsha) 12.50 lira
6 aylık (25 nüsha) 25.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 50.00 lira
Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER :

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER :

Hürriyet Matbaası Ankara

BASILDIĞI TARİH :

13.9.1967

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA-TEL: 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

Elimizde tuttuğunuz AKİS, alıştığınız AKİS'in yarısı kadardır. 12 Ekini tarihinden itibaren yayımlamağa başlıyacağımız yeni AKİS kadar bu, böyle devam edecektir. Yoğun bir hazırlık döneminde bulunduğumuz şu günlerde AKİS, bir-formalık da olsa, görevini aksatmadan yapmağa çalışacaktır.

Size, yeni AKİS'ten, birazcık olsun bahsetmek istiyorum.

12 Ekim tarihinde yepyeni bir hava ve ruh içinde çıkacak olan AKİS'in bir özelliğini de, değişik bir mizanpaj tekniğinin uygulanması teşkil edecektir.

AKİS, bundan 14 yıl önce yayımlanmağa başladığında, türk dergiciliğinde bir çığır açmıştı. Bu, AKİS'in vurucu gücünün yanında, alışılmamış bir mizanpaj tekniğine sahip olmasından da ileri gelmekteydi. Resimlerin seçilişi, yerleştirilişi, resimaltları, yazıların diziliş şekilleri, çerçeveli yazıların serpiştirilişi, hepsi, hepsi Türkiye için "yeni" idi. Bu, büyük ilgi gördü. Nitekim, AKİS'in yayın hayatına atılışından bir süre sonra piyasaya sürülen taklitleri, AKİS tipi bir dergiciliğin Türkiyede ne derece tutulduğunu ortaya koydu. Sadece dergiler mi? Gündelik gazeteler bile "AKİS üslûbu" ile haber vermek, "AKİS'inki gibi resimaltı" koymak yolunu benimsediler. Şüphe yok ki bunda, okuyucunun, AKİS'te gördüklerini başka yerlerde arama arzusunun da rolü olmuştur.

Bugün aradan 14 yıl geçmiştir ve AKİS'in bundan 14 yıl önce yeni diye getirdikleri, değişen sosyal, ekonomik ve kültürel şartlar sebebiyle eskimiştir. Şimdi okuyucu, AKİS'te değişik şeyler görmek arzusundadır. Bu sebepledir ki, 12 Ekimde çıkacak sayısı ile AKİS, türk dergiciliğine yine yeni bir hava getirmek istemektedir.

Konuların seçilişinden yazıların diziliş şekline, resimlerin hareketliliğinden çerçevelerin serpiştirilişine ve baskı tekniğine kadar hemen hemen herşey, günün ve Türkiyenin şartlarına uygun şekilde değişmektedir. Bu, okuyucuya saygının en somut ifadesidir.

Bir başka önemli hususu da burada yazmadan edemiyeceğim: AKİS, bu hummalı hazırlık döneminde, özellikle aboneleri için de bir sürpriz düşünmektedir. AKİS'in tiryaki aboneleri, gelecek sayımızda açıklıyacağımız bu sürpriz haberle, sanırım ki, yakından ilgilenecek-lerdir. Şimdilik, bu sürprizi haber vermekle yetinecek, gelecek sayımızı beklemenizi salık vereceğim.

Saygılarımla

AKİS

Cilt: XXXIX Sayı : 691 16 Eylül 1967

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

YURTTA OLUP BİTENLER

HALKLA BERABER
Havadis
MÜSTAKİL GAZETE
Dış Basın ne diyor?
«TÜRK GÖRÜŞÜ AGIR BASTI»
«Türk Hükûmeti görüşmelerde büyük başarı kazanmıştır»
Görüşmelerin Dünyadaki yankıları

Yağcı gazetelerde Keşan Randevusu ile ilgili haberler
Sap derken saman diyenler

Millet

Aynalar yalan söylemez!

Bu hafta, İktidar gazetelerini veya yağcı kalemlerin yazılarını okuyanlar her faalde "Aynalar gibi iktidar basını da yalan söylemese!" diye düşünmekten kendilerini alamamışlardır. Kamuoyunu aydınlatmak ve İktidara doğru yolu göstermek gazetenin ve gazetecinin göreviyken, son misal bir daha ispat etmiştir ki Türkiyede, görevim kamuoyunu aldatmak ve iktidarı şaşırtmak sanan bir basın takımı vardır. Bu basın, Keşan Görüşmelerinden sonra şu başlığı çekmekten hiç sıkılmamıştır: "Görüşmelerin dünyadaki yankıları: Türk Hükümeti görüşmelerde büyük başarı kazanmıştır!" Bir başka başlık ist şudur: "Dış basın ne diyor: Türk görüşü ağır bastı"

Halbuki dış basın da, Türkiyedeki ciddi iç basın gibi görüşmelerin fiyaskoyla bitişini üzülerek belirtmiş, Kıbrısa bir çarenin bulunmasının şimdi daha da zorlaştığını yazmıştır. Bizde ise bir yağcı başyazar, "Ümit kapıları aralanırken" diye makaleler döktürebilmektedir.

Keşan toplantısının neticesi itibariyle değil, hazırlanışı dolayısıyla da bir skandal olduğu Türkiyede herkes tarafından daha iyi görülürken acaba palavralar kimi aldatabilecektir? iki Başbakan biraraya gelirse, bu ancak işler kıvama geldiğinde olur. Bir Büyük Elçi diyecek ki: "Ben, yunanlıların bir tâviz vereceklerini sezinliyorum". Bir daire genel müdürü diyecek ki: "Gidersek yunanlılardan bir şeyler koparabileceğimizi sanıyorum". Böyle lâflarla Başbakanlar köprüler üstüne götürülemez. Olsa olsa daha ufak kademede heyetler görüşmeler yaparlar, verilebilecek olan ile alınabilecek olan kâğıt üstüne dökülür. Onu Dışişleri Bakanları rötuş edip parafe ederler. Ancak ondan soma, bu anlaşmanın daha spektaküler olması için Başbakanlar buluşturulur.

Yoksa, Başbakanlar başbaşa bir meseleye hal çaresi aramazlar.

Ararlarsa, fena halde bozum olurlar ve bir yağcı basının bütün gayreti de gerçekleri halkın gözünden saklayamaz.

Kıbrıs

Keşandan hüzünlerle

(Kapaktaki randevu)

Amindeki yazdı metne rağmen, zaman zaman tehlikeli şekilde tekleyen İktidarın başı Demirel, konuşmasının sonuna doğru sözü, evirip çevirip, Keşan - Dedeağaç görüşmelerine getirdi ve,

"— Biz, müzakere etmiş olmak için müzakere kabul etmeyi ne kadar fuzûlî görüyorsak, müzakerelerden kaçmayı da o kadar icapsız sayarız. Aksi halde müzakere kapı-

sını kapayarak, gerginlik ve çatışma yolunu açmak kalır" dedi.

Sonra, elindeki metnin Kıbrıs meselesine ayrılmış çok kısa bölümünü okumağa devam etti:

"— Bu gibi hallerde katı ve değişmez bir formül üzerinde direnip kalmak, meseleyi barışçı yollarla çözmeyi zorlaştırır, âdeta imkânsız kılar. Benim için tek çözüm yolu budur diye ortaya çıkmak, bir şartı dikte etmektir. Mukabil taraf için kabul veya redden gayri yol kalmaz."

İktidarın başı Demirel, haftanın başında Salı günü yaptığı basın toplantısınd'a bu sözleri söylerken, oyuna getirilmiş bir komutan kadar telâşlıydı ve davranışım hoş gösterecek mazeretler aramakta olduğu anlaşılıyordu. Halbuki, bir parça uzağı görenler ve uluslararası politikadan anlayanlar, daha Keşan - Dedeağaç görüşmelerinden önce, alınman muhtemel sonucu belirtmiş ve Hükümeti uyarmışlardı. Bir "fatih" edasıyla yola çıkan ve yapılan işi büyük bir gösterişle "tarihe mal eden" AP İktidarı, aslında, havanda su dövdüğünü ve yapılan toplantının bir "tanışma toplantısından ileri gitmediğini, bu basın toplantısında, bizzat Başbakanın ağzından itiraf ediyordu.

Boş fıçıların gürültüsü

Türk ve Yunan Başbakanlarının, Kıbrıs konusunu görüşmek amacıyla, biri türk topraklarındaki Keşan, öteki de yunan topraklarındaki Dedeağaç kasabalarında olmak üzere, iki defa buluşacakları, geçtiğimiz haftanın ortalarında Atina ve Ankarada büyük bir gürültüyle açıklandığı zaman, dış olayları yakından izleyen gözlemciler, için için de olsa, gülümsemekten kendilerini alamadılar. İşte, muhalefette olduğu sıralarda "şahsiyetli ve dinamik dış politika" diye bağırıp duran AP'nin Demirel İktidarı, böylece, şimdi, dış politikada hangi noktada olduğumuzu açıkça ortaya koyuyordu.

Kıbrıs konusunda bir süredir bazı gelişmeler olduğu ve bu gelişmelerin arkasında Birleşik Amerikanın yattığı, dil olayları yakından izleyen gözlemcilerin meçhulü değildi. Kıbrıs anlaşmazlığının türk ve yunan politikalarını kendi işine gelmeyen yönlere ittiğini ve zaten genel bir çözülme halinde bulunan NATO'nun güneydoğu kanadını temelinden çökerttiğini pek iyi bilen Birleşik Amerika, uzun süredir, Atina ile Ankara arasında bu konuda bir diyalog kurulmasını istiyordu. Hele Atinadaki, demokrasiye karşı darbeden ve darbecilerin dünya kamuoyunda büyük tepkilerle karşılaşmalarından sonra, yalnızca kendisi tarafından desteklenen yeni yunan rejimini herkesin gözünde kuvvetlendirmek amacıyla, bu diyalog fikrine daha sıkı biçimde sarılmıştı. Yeni Yunan Hükümeti de. Birleşik Amerikanın desteğini olsun kaybetmemek için, Türkiye ile, hiç değilse, görüşmelere girişmeye çoktan razıydı.

Doğrusunu söylemek gerekirse, türk kamuoyunun ve Kıbrıs türklerinin, kendisine, hangi ad ve biçim altında olursa olsun, yutturulmak istenecek elverişsiz bir çözümü kolay kolay hazmedemiyeceğini bilen Demirel Hükümeti, başlangıçta, özellikle İngiliz Dışişleri Bakan Yardımcısı Mr. Mulley'nin geçen aylarda yaptığı Ankara ziyareti sırasında ortaya çıkan "Us karşılığı enosis" söylentilerine karşı beliren sert tepkilerden sonra, Atmadan, daha elverişli bazı tâvizler koparacağını aklı kesmeden böyle bir diyaloga girişmek istemiyordu. Hükümetin bu düşüncesi, önceki haftalarda Ankarada yapılan uzun ikili görüşmede, Demirel tarafından, Amerikan Büyük Elçisi Parkeı Hart'a açıkça söylendi. Eğer Yunan Hükümeti, türk kamuoyuna "ikili enosis" diye kabul ettirilebilecek bir çözüme yaklaşırsa, Ankara ancak o za-

HAFTANIN İÇİNDEN

Yepyeni bir AKİS!

AKİS, bu haftadan itibaren büyük bir hazırlığın içine girmiş bulunuyor. Türk toplumunda ve türk basınındaki bir büyük boşluk 12 Ekimde yepyeni bir tarzda çıkacak AKİS ile doldurulacak ve bu renkli. dergi bütün aileler için bir ihtiyaç olacaktır.

Bugün AKİS, tiryakileri bulunan bir siyasî dergidir. Hazırlığını yaptığımız AKİS ise, bütün önemini muhafaza etmekle beraber magazin aktüalitesi daha kuvvetli ve politika meraklılarının yanında her sınıf okuyucuyu doyuracak bir nite lige sahip olacaktır. Her sahadaki olayların en ilginç tarafları bazen bir sayfada, bazen iki sütunda, bazen tek sütunda gözler önüne serilecektir. Yeni AKİS'in bir karakteri usun yazıların bırakılıp canlı çizgiler taşıyan özlü yazılara geçilmesi olacaktır. Bu suretle, okuyucular bir bakışta bir olayın hem mahiyetini, hem de çeşitli taraflarım anlayacaklardır.

AKİS, genellikle bir "imza dergisi" olmamış, yazanlar anonim kalmışlardır. Yeni AKİS bu kuruluktan da kurtarılacak ve bir yandan yazarlar imzalarını kullanırlarken diğer taraftan en ilgi çekici şahsiyetlerle şimdiye kadar bizde hiç rastlanılmamış orijinallikte röportajlar yapılacaktır. Bu şahsiyetler politikacı olabilecekleri gibi politika dışındaki sahalardan da seçileceklerdir: Sanatkârlar, ilim adamları, iş adamları...

Fotoğraflar, AKİS'in daima bir özelliğini teşkil etmiştir. Yeni AKİS'te fotoğraflar hem büyümektedir, hem de âdeta konuşur cinsten olacaklar, yazıları süslemekle kalmayıp mânasını da verecekler-dir. Kuvvetli bir fotoğrafçı kadrosu kurmak, hazırlıklarımız enamdadır.

Böyle bir çerçeve içinde taze bir politika anlayışı ve olaylar karşısında değişik, yeni bîr tutum AKİSİ herkesin dergisi yapacaktır.

14 Mayıs 1954'te yepyeni bir dergi türk basınına hareket getirmişti. 12 Ekim 1967'de kendi kendisini hu derecede yenileyen AKİS tekrar bir basın ve hattâ bir memleket hadisesi yaratacaktır.

METİN TOKER

man Atina ile görüşmelere girişebilirdi.

İkinci Acheson plânı

Türk kamuoyuna, özellikle İnönüye kabul ettirilebilecek ve, Demirel Hükümetinin koyduğu dört ilkeye uygun olarak, Adadaki türk haklarını teminat altına alacak, aynı zamanda "ikili enosis" gibi gösterilecek çözüm yolu acaba hangisi olabilirdi? İşte bu soru ortaya atılınca, herkesin imdadına ikinci Acheson plânı yetişti. Bilindiği gibi, bugün iktidarda bulunan AP tarafından o zamanlar Kibrisin Yunanistana teslimi olarak , nitelendirilen ikinci Acheson planı," Adanın Yunanistana bırakılmasına karşılık, Türikiyeye Kıbrısta elli yıl süre ile bir askerî üs bırakılmak ve Magosa limanından serbestçe yararlanmak hakkını; Kıbrıs türklerine de, Lozan Andlaşmasında ve Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinde yer alanlar da dahil olmak üzere, insan ve azınlık haklarından yararlanmak güvencesini veriyordu. Bundan başka, aynı plânda, Kibrisin 8 kaymakamlık bölgesine ayrılarak, bunlardan ikisinin devamlı olarak türk kaymakamlar tarafından yönetilmesi; yönetim örgütleri içinde türklere önemli bir yer ayrılması; karma türk - yunan karakollarının kurulması; Lefkoşedeki yunan valisinin yânında türk görevlilerinin, ayrıca Kıbrıslı türklerin haklarının korunmasını denetleyecek bir Birleşmiş Milletler komiserinin bulunması da öngörülüyordu. Bu plân kendisine sunulduğu zaman, İnönü. Adada Türkiyeye-verilecek üssün, kiralık değil, fakat türk toprağı olması şartiyle bunu görüşebileceğini açıklamış, ancak, Papandreu Hükümeti, plânı konuşmaya bile yanaşmamıştı.

Herşeyi dürbünün tersmden görmeye alışmış amerikalıların söylediğine bakılırsa, bu plânın o zamanlar başarısızlığa uğramasının nedeni, Papandreu tarafından, daha görüşmelere konu olmadan kamuoyuna sızdırılmış olmasıydı. Fakat amerikalıların, Papandreunun bunu kamuoyuna sızdırmak cesaretini nereden bulduğunu düşündükleri yoktu. Eğer ihtiyar politikacı, ken-

Kulağa Küpe

Gözler aydın olsun!

Oh,rahat bir nefes almamız kabil!

Şu, Keşan görüşmeleri netice vermedi sanılıyor ama Türkiye için, bugünkü halinde, müjdelerin en kıymetlisini getirdi.

Baksanıza, Yunanistan Başbakanı Kollias Demirele "Eğer adaylığınızı buradan, Yunanistanın Dedeağacından koyarsanız mutlaka seçilirsiniz" demiş, bizimki, de gevrek gevrek gülmüş...

Acaba orada seçimler ne zaman?

Keşanda Türk ve Yunan Başbakanları
Dostlar alışverişte görsün!

Türk ve yunan heyetleri toplantı halinde
Havanda su dövdüler

disinde ikinci Acheson plânını torpillemek cesaretini bulduysa, bunun nedeni, Birleşik Amerikanın o sırada Yunanistana sağladığı dokunulmazlık kalkanıydı. Gerçekten, Washington, NATO'nun güneydoğu kanadını korumak maskesi arkasında Türkiyeyi Kıbrısa müdahale etmekten alakoyarken, öteyandan, böylece, Türkiyenin elinden, Papandreuyu görüşmeye zorlayacak en önemli kozu da almış oluyordu. Oysa şimdi, Ankarada ve Atinada kendine çok yakın kimseler işbaşında olduğuna göre, sözlerinin dinleneceğinden emin, ikisinin de arkasını sıvazlayabilirdi.

Buluştular, tanıştılar, dağıldılar

Keşan ve Dedeağaçta tam bir festival havası içinde ve XIX: yüzyıl diplomasisi usullerince yapılan bu görüşmelerin ulaştığı sonucu kesinlikle söylemek mümkün değildir. Birleşik Amerika, tam bir anlaşmaya varılıncaya kadar iki ülkenin kamuoylarını ürkütecek açıklamalardan çekinilmesini kesinlikle istediği için, ne Atinadan, ne de Ankâradan, bu konuda sadre şifa bir ses yükselmesi beklenmelidir. Hattâ, tam tersine, ipler ya tam düğümlenmeden, ya da tam kopmadan, yapılacak bazı şaşırtmacalar karşısında dikkatli olmak lâzımdır. Yunan yöneticileri bilinmez ama, türk yöneticileri bu konuda o kadar açıkgözdürler ki, görüşmelere katılan türk heyeti mensuplarından bîri, Keşana hareket etmeden önce konuştuğu bir basın -mensubuna,'

"— Vallahi kardeşim, ortalıkta pek birşey yok ama, şu yeni yunan idarecileri nasıl şeylermiş, onu bir öğrenelim dedik" diyecek kadar akıllı çıkmıştır.

Yunanistan Başbakanı Kollias
İpler kimin elinde?

Öteyandan, İktidara yakınlığıyla tanınan, büyük tirajlı bir İstanbul gazetesi de, türk heyetine yakın çevrelerden aldığı bilgiye dayanarak, iki taraflı sayılabilecek bir enosise yatmaya çoktan razı olan Demirelin, yunanlılara "Buraya enosis konuşmak için mi geldik?" diye kızdığını söylediğine göre, görüşmelerin gerçekten tanışmak amacıyla yapıldığına inanmaktan başka çare kalmamaktadır!

Tanışmak amacıyla yapılan bu görüşmeler, birincisi altı, ikincin' yedi saat olmak üzere, tam onüç saat sürdüğüne göre de, taraflar birbirlerinden pek hoşlanmış olmalıdırlar.

Politikacılar

Tenhalarda menbalarda..

Otelin ikinci kattaki ufacık salonunda, iki kişilik bir masada oturmakta olan lâcivert pantalonlu, beyaz spor gömlekli, kırçıl saçlı, orta boylu, elli yaşlarındaki adam, tatlı karadeniz şivesiyle,

"— Benim korkacak, çekinecek bir şeyim olmadığı için rahatça konuşabilirim sizinle" dedi ve sözlerine şöyle devam etti:

"— Valla, aylardanberi bizler de birşeyler duyuyorduk. Meselâ, duyduklarımızdan biri. Celâl beyin, İstanbuldan 70-80 kişilik bir eski DP - li kafilesiyle gelerek, 9 Eylül törenine katılacağı idi. Sonra, onun yeni bir parti kurmak için AP içinde teşebbüse geçtiği ve hazırlık yaptığı da bu arada kulağımıza çalmıyordu. Hattâ, Kadeşle buraya geleceğini bir gün önceden duyan partililer. Merkeze telefon üstüne telefon ettiler, ilçelerden, 'Biz de katılacak mıyız karşılamaya?', 'Parti olarak bu işe giriyor muyuz?" diye sordular. Ben, ilçelerden ve Merkezden telefonla soranlara, 'Biz, parti olarak birşey yapmıyoruz. Size, katlim veya katılmayın da demiyorum' diyerek cevap verdim. O günkü topluluk, kendi arzularıyla gelmiş kişilerin meydana getirdiği bir topluluktu. Ben, karşılamaya bizzat gitmedim ama, yakın binalardan birinden seyrettim. Sonra merakımı gidermek için kendisini ziyaret ettiğimde de, çeşitli sorular sordum, cevabını aldım."

AKİS muhabiri, sormak gereğini duydu:

"— Yani sizce, Celâl beyin buraya gelişi bir nabız yoklaması şeklinde değil midir?"

Adam, tam karşısında oturmakta olan, açık kahverengi elbiseli, koyu kahverengi kravatlı, ak saçlı zata, "Hocam, ne dersin?" gibilerden baktıktan sonra, muhabire döndü,

"— Kesin birşey diyemem ama, sanmıyorum da.." cevabını verdi.

Olay, haftanın başındaki Pazar akşamı, saat 19.25'te, İzmirde, Karaoğlu otelinde geçti. Beyaz spor gömlekli, kırçıl saçlı adam, bu konuşmadan dört saat Önce, İzmiri Kadifekalenin eteklerinden seyreden Varyanttaki ünlü "Şato" gazinosunda, Celâl Bayar şerefine, 90 kişilik, içkili bir yemek düzenliyen -iddiaya göre, bu yemeğin 3000 liralık masrafı, "alman usûlü" ödenecekmiş- İzmir AP İl Başkanı Mehmet Karaoğlu idi. AKİS muhabiri salona girdiğinde, Karaoğlu ile başbaşa vermiş, alçak sesle konuşmakta olan ak saçlı, orta boylu zat ise, -nedense, o yemekte bulunmıyan, fakat bir gün önce 8 kişilik bir AP + DP takımıyla Bayarı ziyarete giden- Cumhuriyet Senatosu AP Grup Başkanı Cahid Okurerden başkası değildi.

AKİS muhabiri, Karaoğlunun, Celâl Bayarı İzmirde, üç gün içinde üç defa ziyaret edişinin nedenini ve bu arada sorduğu sorulara aldığı cevaplan bitiyordu. Bilmediği tek şey, AP İzmir teşkilâtında gerçekten sözü geçen bir kişi olan bu İl Başkanının, bir siyasi yatırım için mi, yoksa Süleyman Demirele karşı kullanılacak taktiği öğrenmek için mi Bayarı bu kadar sık ziyaret ettiği idi. İşte bu merakladır ki, Karaoğlu ile, kendisine ait otelde konuşmak istedi. Aldığı sonuç, hayli ilginçti. 1 saat 5 dakika süren bu konuşmadan çıkan sonuç, gerek Bayarın, gerekse AP Ege teşkilâtının arzu ve amacını belirtmesi yönünden -sürpriz olmamakla beraber- dikkate değer bir nitelik taşıyordu.

Gezen pabuç toz getirir

İstanbuldan, geçtiğimiz hafta Çarşamba günü, bir elin parmak sayısını geçmiyen bir akraba ve ahbap grupunun sessiz sedasız bir şekilde -bir buket Çiçek dahi verilmeden- yolcu ettiği Celâl Bayar, ertesi gün saat 12.00'de İzmir rıhtımında, 2-3 bin kişilik bir topluluk tarafından, "Yaşa, varol baba! Allah seni başımızdan eksik etmesin!" bağrışmaları arasında, oldukça şatafatlı bir şekilde karşılandı. Hattâ bu arada, koyu bir DP'li olan İbrahim Yıldırım adlı şahıs da kurban verildi. Bu yaşlı adam, geçirdiği bir kalp krizi sonucu, Bayırla, kucaklaştıktan iki saat sonra öldü. Fakat, gazetelerde oldukça büyük yer işgal etmesine rağmen, meselenin bu yanıyla ilgilenen olmadı. Zira önemli olan, Bayarın İzmire gidişindeki amaç ve alınan sonuçtu. Çeşitli çevrelerle yapılan temaslarla, bizzat gezi ve konuşmaların izleniminden edinilen bilgi şu oldu:

Bayar, İzmire, -bundan bir ay önce bu dergide (Bak: Sayı: 687

Celâl Bayar, şerefine verilen ziyafette
Eski mal, işbaşında..

"Politikacılar") yazılanları doğrulayacak şekilde- AP'lilere "taktik vermek" için gitmiş, ve kendisini ziyaret edenlere, "İlkokul kitaplarında bizlerden vatan haini olarak bahsediliyor. Bizim vatan haini olduğumuz, kanunla belirtiliyor. Bu memlekete huzurun gelmesi için, bu iki önemli hususun evvelâ düzeltilmesi lâzımdır. Parlâmento mu yapar, Hükümet mi yapar, kim yaparsa yapsın, bu düzeltilmelidir" şeklinde konuşmuştur. İzmirin Karantina semtinde, yalı tipindeki 782 numaralı evde, kapalı kapıların ardında, kendisini görmeğe gelenlere bir hafta süreyle ve saatlerce hep bu sözleri tekrarlamış, Ege AP teşkilâtının, Demirel Hükümetinde ve Parlâmentoda "baskı grupu" olmasını İstemiştir.

Gazetecilerle konuşmaktan "cin görmüşcesine" kaçan, fakat AP'lilerle uzun uzadıya sohbet eden bu "kocamış" Yassıadalının, Varyanttaki ünlü Şato gazinosunda verilen ziyafetten hemen sonra Sadık Gizin masasına gidip oturduğu bir sırada yanına sokulan AP İl Başkanının, endişeli bir şekilde,

"— APlilerin yüzde 95'inin, partiden ayrılarak, sizin destekliyeceğiniz bir partiyi kuracakları söylentileri yayılıyor. Halbuki, buna lüzum yoktur. Ekseriyet, bu yüzde 5'leri kolayca dışarı atabilir. Siz ne dersiniz?" sorusuna verdiği kısa cevap hayli ilginçtir:

"— Sabreden, görür!"

Gerçi, gene bu yemek sırasında, yanındakilere, "Biz ne mebusluk, ne milletvekilliği istiyoruz. Biz, sadece huzur istiyoruz. Aramızda nifak olmasın" gibi lâflar etmişse de, "erbab"ı, bunun, "gözlerime bakın, ne demek istediğimi anlarsınız"ın değişik ifade edilmiş şekli olduğunu anlamakta zorluk çekmemiştir.

Yemekte ayrıca, Tarabya Otelindeki ziyafetinin istismar edildiğini, sözde, kötü bir otelde sıcaktan bunalan Berrin Menderesin, telefonla kendisinden yardım istemesi üzerine, onu, hava alması için Tarabya Oteline götürdüğünü de anlatan Bayar, nedense, "İmralıdaki üç mezar" konusuna hiç değinmedi. Oysa, soyadına zıt davranışlarıyla ün salmış olan İzmir Belediye Başkanı Osman Kibar, AP milletvekili Şinasi Osma, Settar İksel ve eski DP'li Behçet Uz, Selâhattin Akçiçek, Enver Dündar Başar, Sadık Giz, Sezai Akdağ, İlyas Sipahi dahil, yemekte bulunan 90 kişinin merak ettiği ko-

Bayar İzmirde karşılanıyor
Kampanya açılıyor

nuların en önemlilerinden biri, buydu.

Traji - komik bir gezi

İki ay önceden plânlanan Bayarın İzmir gezisinin, aslında, Egede büyük bir gövde gösterisi şeklinde olacağı ve AP'ye karşı bir çeşit "Ege taarruzu"sayılacağı, Bayara yakın çevrelerce ısrarla söyleniyordu. AP İzmir İl Başkanının dediği gibi, 70-80 kişilik bir kafileyle İzmire gelecek olan Bayarın, İzmirin kurtuluş günü olan 9 Eylüldeki "Zater Şenliği" yürüyüşüne -bu yürüyüşe çeşitli çevrelerden birçok kişi katılmış, hattâ CHP Genel Sekreteri Ecevite de halk, büyük sevgi gösterisinde bulunmuştur- bekleniyordu. Yarım milyon insanın yakından izlediği bu "Zafer Şenliği" yürüyüşüne Bayarın ve eski DP'lilerin katılması, pek tabii ki, Türkiyede günün en önemli -Süleyman Demirelin koltuğunu sarsacak derecede önemli- olayını teşkil edebilecekti. Zira, bugünkü tutumuyla AP Hükümetinin, hem de İzmir gibi bir yerde, Bayara engel olabilmesi güçtü. Engel olamadığı takdirde de, bütün uyanık güçleri karşısında bulacağı muhakkaktı.

Günler, haftalar, hattâ avlar önce DP'li ve onların sempatizanı AP'lilerce yayılan bu söylentiler, AP İktidar sorumlularının uykusunu zaten kaçırıyordu.

Bayarın İzmire 70-80 kişilik bir kafileyle gelmeyişi kuşkulu yüreklere su serpti. Ancak Bayarın, Süleyman Demirele yapılmıyan bir tezahüratla karşılanışı, omuzlara alınışı, yüreklerdeki kuşkunun hiç değilse iki gün devam etmesine sebep oldu. Çünkü, 70-80 kişilik bir kafileyle gelmemiş olmasına rağmen, istese, 9 Eylül günü, bu kadar bir kafileyi etrafına toplıyabilir ve törene katılabilirdi.

50 yıllık arkadaşı Ferit Eczacıbaşının evinde kalmakta olan Bayan ilk gün ziyaret eden AP'lilerden birçoğu, bütün ferasetlerini kullanarak, Bayarın bu konudaki düşüncesini öğrenmek istemişler, fakat ondan kesin bir cevap alamamışlardır. Damadı bile kesin birşey söylememiş, sadece, "Törene belki gidebilir" demekle yetinmiştir. Bu nedenledir ki, 9 Eylül sabahı, Karantina semtindeki 782 numaralı evin demir kapısının önünde çok sayıda

Törene niçin katılmadı?

Başlarını, saat 12.10'da aralanan demir kapıdan bir an için içeri uzatanlar, Bayarın, holde, dışarı çıkmak için hazırlandığını gördüler. Yukarda anlatılan durumu bilenlerden biri, yanındakilere,

"— Bize iş çıktı, arkadaşlar. Bayar, galiba, törene katılacak, dışarı çıkıyor"' diye seslenmekten kendini alamadı.

Nitekim, kapının önünde beklemekte olan "34 HC 329" plâkalı araba çalıştırıldı ve harekete hazır duruma getirildi. Foto muhabirleri, makinelerini, Bayarın çıkacağı kapıya göre ayarladılar ve beklemeğe koyuldular. O sırada, önce aralanmış olan 782 numaralı demir kapının ansızın kapandığı görüldü. Ne olmuştu? Kapının iyice açılması ve Bayarın dışarı çıkması beklenirken, bu da neydi?

Sorulara cevap , bulacağım diye kafasını yormaktansa kapının zilini çalmayı; daha uygun bulan bir gazeteci, Bayarın damadı Gürsoyla konuşmak istediğini bildirdi. Çok geçmeden, Dr. Gürsoy kapının eşiğinde göründü ve Celâl bey ne zaman çıkacaklar?" diye, soranlara şu cevabı verdi:

"— Alim Efenin evine yemeğe gideceklerdi, fakat ansızın, gitmekten vazgeçtiler. Gazeteleri alıp yukarı çıktılar. Saat 15'ta ipte arabayla çıkacaklar, töreni izliyecekler."

Ne var ki, saat 14.30'da ayni kapının önünde tekrar buluşan gazeteciler, bu defa da, "ansızın rahatsızlandığı için", Bayarın, "o gün evden hiç çıkmıyacağını" öğrendiler.

Bu "rahatsızlık" mazeretinin gerçeğe uygun olmadığı, Bayarın, bazı ziyaretçileri evinde kabul ederek görüşmesinden anlaşıldı. Fakat sebep neydi, bu "rahatsızlık" hikâyesi niçin uydurulmuştu?

Bayan o gün evde tutan, o; gün kendisine ulaşan bir "ihtar"dı. Şimdilik bir söylentiden öteye gitmeyen bu "ihtar," Güney Saha Deniz Komutanı ve Garnizon Komutam Kor Amiral İsmail Sarıkeyden gelmişti. Bayarın İzmirin kurtuluş törenine katılacağını duyan Kor Amiral," İfade edildiğine göre, bir vesileyle, tören düzenleyicilerine, "Şayet Bayar böyle bir törene katılırsa, askeri törenden çekerim" demişti.

İşte, Ege taarruzu bu yüzden fiyasko" ile sonuçlanmış, program bu yüzden iptal edilmişti. Tren veya arabayla yapılması kararlaştırılan dönüşten de gene bu yüzden vazgeçilmişti. ,

ARAŞTIRMA

Rus köylüsü

"Ya Kolçak haklı ise?"

Köylünün cehaleti hakkındaki şikâyetler gün geçtikçe daha da artıyordu. Kolçak karşısındaki bir mukavemet birliğinin organizatörü olan enerjik bir Sibiryalı, birgün, düşünceli bir eda ile bana şu sözleri söylemişti:

"— Halkımız, olaylar karşısında yeteri kadar olgun değil. Çektiğin yana kolaylıkla yönelir. Kör bir muhakemeye sahiptir. Biz, Kolçağın bir birliğini yenmiş, 3 makinelitüfek, 1 küçük top almış, 50 kadar adamını öldürmüş ve biz de 71 ölü vermiştik. Muharebeden sonra, bitkin bir durumda, oturmuş dinleniyorduk. Bu sırada, bizimkiler bana şöyle bir soru yönelttiler:

"— İyi ama, ya Kolçak haklı ise? Biz, kendimize karşı hareket eden insanlar olmıyalım?'

'Doğrusunu isterseniz, ben de bazen kuzu gibi yaşıyorum. Herşey kafamda karışıyor. Gerçeği arıyorum. Çünkü herşey bulanık ve karışık. Örneğin Tomsklu mert bir doktor, bana sizden bahsederken, 1905'denberi Japonların hizmetinde olduğunuzu ve onlardan para aldığınızı söylemişti. Kolçağın askerlerinden, eski bir denizci ise bizi, eninin alınanlarla işbirliği yaptığına inandırmak istiyordu. Elinde belgeler varmış ve bunlarla, Leninin alman generalleri ile pazarlığa giriştiğini ispat edebilirmiş. Milletin miğdesini bulandırmaması için bu adamı kurşuna dizdirdim ama, şunu itiraf etmek isterim ki, ben bile uzun bir süre bunu düşündüm ve bu sözlerin etkisi altında kaldım, İnsan, hiçbir şeyi tam olarak bilemiyor, kime inanacağını da şaşırıyor. Herkes herkese karşı görünüyor. Belki en iyisi, kendi bildiğine inanmaktır, ama bir de korku var!"

Zaman zaman köylülerle, değişik konular üzerinde sohbetlerim olmuştur. Bunların hemen hepsinden bende kalan, sadece ve sadece acı ve üzüntüdür: 'insanlarımız herşeyi, hayret edilecek kadar açıkseçik görüyorlar, fakat bunların nedenlerini, umut kinci şekilde, az anlıyabiliyorlar. Özellikle tapınaklardaki ermişler konusuyla ilgili sohbetler, bana, kilisenin oyunusun meydana çıkarılmasının, köyün şehire karşı duyduğu şüpheyi artırdığını gösterdi. Din adamlarına ve bunların iktidarına Karşı uyandırılmak istenen şüphenin doğrudandoğruya "şehir"e yönelip gelişmesi gerçekten çok ilginçtir. Köylünün gözünde şehir, köylünün emeği ve ekmeğiyle geçinip birtakım lüzumsuz endüstri eşyası imal eden ve köyü her yoldan aldatma amacım güdüp, bunda başarı kazanan bîr "hilekâr insanlar topluluğu"dur.

Anıt ve at nalı

Cehaletle Savaş Komitesinin bir üyesi olarak, birgün, Peterebur-gun bir köylü grupu ile, bilim ve teknik alanındaki gelişmeleri konuşuyorduk. Dinleyiciler arasında bulunan sakallı, güzel yüzlü bir adam, bana şu sözleri söyledi:

"— Evet, biz, kuş gibi uçmayı, balık gibi yüzmeyi öğrendik ama, şu toprağın üzerinde yaşamasını bilmiyoruz. İlk önce toprağın üzerinde, sağlam şekilde oturmasını öğrenmek, sonra havaya yükselmek, sonra da bütün bu zırvalıklar için para harcamamasını öğrenmek gerekir!"

Bir başkası ise daha akıllıca konuştu: '

"— İcadedilen, bütün bu zıngırtılar, köyde bizim hiç işimize yaramıyor, fakat, sanki şartmış gibi de çok paraya ve çok insana mal oluyor. Oysa ki benim bugün, at nalına, ihtiyacım var. Benim çivim bile yok. Ama siz, sokaklarda anıtlar yükseltiyorsunuz. Bu, çocukça birşey değildir de nedir, kuzum?"

Daha bir başkası ise aynen şöyle dedi:

"— Biz burada, çocuklarımızın çıplaklığını örtecek paçavra bulamıyoruz, siz orada bayraklara boğulmuşsunuz!"

Ve en sonunda, şehirdeki bütün bu "eğlencelik"leri ciddi ve uzun bir konuşma ile yeren sakallı mujik, içini çekerek, sözlerini şöyle bitirdi:

"— Eğer bütün bu ihtilâli biz yapmış olsaydık, herşey çoktan sükûnete kavuşmuş, düzen kurulmuş olurdu.

Köylülerin şehirliler hakkındaki kamları bazen şu çok sade, fakat kesin yargıda tam anlamını bulur: "Dünyayı bütün okumuşlardan temizlemek lâzım." A n c a k o zaman, bizler, yani hiçbir şey bilmiyenler için hayat kolaylaşır. Yoksa, **işte** böyle, canınızı burnunuzdan getirirler!"

Köyün bu sevimli sakini, 1919'larda, köye gerekli olan ve olmıyan herşeyi elde etmek için patates ve buğday karşılığında şehirliyi soyup soğana çevirmiş ve âdeta pabuçsuz bırakmıştır. Şehrin aç insanlarına

Maksim Gorki anlatıyor!

Rus balkım ve özellikle rus köylüsünü en iyi tanıyanlarda biri de, hiç şüphesiz, hayatı köylüler arasında geçmiş olan, bugün dünya çapında üne sahip, rus yazarı Maksim Gorkidir. Büyük ihtilâlden hemen sonra kendisine yöneltilen "Rus köylüsünü anlatır mısın?" sorusuna Gorki, çoklarının yadırgıyacağı bir cesaret ve gerçekçilikle cevap vermiştir. XIX. yüzyılın popülist yazarlarına âdeta " melek"leştirilen rus köylüsü -yani mujikgerçek yüzüne ve kimliğine ancak Bunîn, Çekhov gibi yazarlarla kavuşmuş, Gorki ise onu, bağımsız bir yazara yakışacak şekilde tanımlamıştır.

Gorki, aydın ve İzcinin elbirliğiyle gerçekleştirilen ihtilâlin, bereketli topraklar üzerinde uyuşuk, kapalı, mistik bir hayat süren mujiği diriltti̇ğini demektedir. İhtilâlin yarattığı rus köylüsü, çarlık döneminin gaddar, uyuşuk, içkiye düşkün, tembel mujiği değildir.

Gorkinin, rus köylüsü hakkındaki görüşleri bu sayıda bitmektedir.

karşı köyün takındığı kindar ve kabaca şakacı tavrı anlatmak, doğrusu, boşuma gitmiyor.

Trampadan daima kârlı çıkan bazı köylüler, İhtilâlde herşeylerini yitiren soylularla yaptıkları alışverişe isteksiz ve utandırıcı bir sadaka şekli vermeğe çalışır ve bunda başarı da kazanırlardı. İşçilere karşı da bundan farklı davrandıkları söylenemez. Ne var ki, soylulara göre daha insanca olmasa bile» onlara gene de, kollayıp gözetir şekilde muamele ediyorlardı. Bu itinayı, birgün bir köylünün bir başka köylüye verdiğini duyduğum öğütle anlatabileceğimi sanıyorum. Şöyle diyordu köylü:

"— Bu işçiyle daha dikkatli konuş. Onun arkası varmış, diyorlar. Bir yerde bir sovdep -sovyet milletvekilinin rusca kısaltılmışı- bulmuş kendine!"

Aydına yapılan muameleye gelince, bunu, "manevî işkence" sözüyle anlatmak mümkündür. Örneğin, usun bir tartışmadan sonra trampanın bütün şartlan tespit edilmiş de olsa köylü, kadın veya erkek, hangi cinsten olursa olsun, karşısındaki, iskorpit hastalığına uğramış çocukları evde aç bekleyen kimseye, ilgisiz bir tavırla şu sözleri söyleyebiliyordu:

"— Haydi, Allah yardımcın olsun! Biz fikir değiştirdik, patates tatmıyoruz."

Eğer o kimse, çok bekletildiğinden şikâyet edecek olursa, o zaman da aldığı cevap şu oluyordu:

— Bizim, siz haşmetmeapları daha çok utun zaman beklediğimiz oldu!"

Hayır, rus köylüsünün başlıca niteliğinin cömertlik olduğunu söylemek gerçekten mümkün değildir. Gerçi o kindar değildir ama, kendi yaptığı kötülüğü hatırlamadığına göre, kendisine yapılanı da aynı şekilde unutması gerekmez mi?

Gübre yapımında çalışan bir mühendis, bir sonbahar yağmuru altında köye kadar yürüdükten sonra, kurumak ve dinlenmek için bir yer bulamıyan bir şehirli grupuna karşı köylülerin takındıkları düşmanca tavrı görünce fena halde bozulmuş ve köylülere, aydınların Millî Kurtuluşta oynadıkları rolü anlatmak istemişti. Sarı sakallı, mavi gözlü bir islâv, ona aynen şu cevabi verdi:

"— Gerçekten de, 'sizinkiler'in politikadan az çekmediklerini çok okuduk. Fakat bunları yazan da siz değil misiniz? Sonra siz, bu ihtilâli, biz istediğimiz için değil, kendi isteğinize uyarak yapmadınız mı? Şu halde, bu yüzden başınıza gelen felâketlerin sorumlusu biz değiliz. Bu* na Allah karışır!"

Eğer tipik bulmasaydım, bu sözleri buraya aktarmazdım. Şunu söylemek isterim ki ben, şahsen, buna benzer sözleri, değişik şekiller altında, çok defa duymuşumdur.

Ayrıca, şu noktayı da belirtmekte fayda vardır: muktedir şehirlinin köylü önünde küçük düşmesi, bu sonuç üzerinde çok etkili bir rol oynamıştır. "Köy", nihayet, "şehir"-in kendisine muhtaç olduğunu anlamıştır. Oysa ki eskiden köy, kendisini daima şehre muhtaç sanırdı.

Yarının gerçek köylüsü

Rusyada, onbinlerce insanın ölümüne sebep olan ve daha da milyonları öldürecek çapta korkunç ve işitilmemiş bir açlık hüküm sürmektedir. Bu facia, bir amerikalının deyimiyle, "daima koleranın veya ihtilâlin hüküm sürdüğü" bir memleket olarak tanımlanan Rusyanın düşmanlarında bile acıma hissi uyandırmaktadır. Peki ama, bugüne kadar ancak açlığını bastıracak kadar yemek yiyebilen rus köylüsünün bu facia karşısındaki tutum ve davranışı nedir?

"— Pskovda ürün kötü olduğu zaman Riazanda ağlanmaz!"

O, bu soruya, işte bu eski atasözü ile cevap vermiştir!

Novgorodlu bir ihtiyar, bana,

"— Ölenler, yolumuzun taşlarını temizleyip düzeltiyorlar" demişti.

Yakışıklı bir askerî okul öğrencisi olan oğlu İse onun bu sözlerini şu şekilde geliştirdi:

"—Bu, bir büyük felâkettir ve çok insan ölecektir. Bunu biliyoruz. Ama kimler ölecektir? Bir de bunu düşünelim! Zayıflar, hayatın yıprandırdığı kimseler öleceklerdir) Dayanıp yaşıyabilenler için ise hayat, O zaman, beş defa daha kolay olacaktır."

İşte bu, yarının sahibi gerçek köylünün sesidir.. Bu adam, büyük bir sükûnet ve çok şüpheci bir muhakeme mekanizman içindedir. O, kendi gücünü ve önemini çok iyi bilmekte ve,

"— Kimse artık, mujiği altedemez! Çünkü, mujik, bugün, iktidarın, o büyük gücün, buğdayı biçen elde, yani kendi elinde olduğunu bilmektedir" demektedir.

Bu, millileştirme politikasını, "ekimi, şehir halkını ekmeksiz bırakacak ve devlete, ihracat için bir tek buğday 'tanesi bırakmıyacak kadar azaltmak" -bu sözler, Karnenevin, Aralık 1921 Sovyet Kongresindeki konuşmasından özetlenmiştir- şeklinde kabul eden köylünün düşünce tarzıdır.

Eylül ayında Voronejden Moskovaya, köy ekonomist İle ilgili kitaplar almağa gelen bir köylü, bana şöyle demişti:

"— Mujik orman gibidir. Onu kesersin, yakarım; fakat o, kendiliğinden yine biter. Evet, o, her zaman yeni. baştan başverir. Bizde, harbin insanları azalttığı farkedilmiyor bile... Şimdi de milyonlarca insanın yeniden öleceği söyleniyor. Eğer her ölü için yalnızca 200 metrekare hesaplaşan, serbest kalan toprağı düşün! Evet, ancak o zaman ölenlerin farkına varılabilir ve işte o zaman biz öylesine çalışacağız ki, dünya küçük dilini yutacaktır. Mujik, çalışmasını bilir. Yeter ki ona toprak verilsin. O, grev yapmaz. Çünkü toprak, ona bu zamanı bırakmaz."

Ancak açlıklarını bastıracak kadar yemek yiyebilen veya aşağı yukarı bu durumda olan köylüler "açlık" faciasını sükûnetle karşılayabilirler. Bunlar, açlığı, ötedenberi kabul etmeğe alıştıkları tabiî afetlerden biri gibi görürler. İstikbale gelince; köylü buna gittikçe büyüyen, bir güven hissi içinde bakmağa başlamıştır. İstikbalden söz etme şekli bile, onun, rus toprağının tek ve gerçek sahibinin kendisi olduğuna inandığını açıkça göstermektedir.

Köyde plân fikri

Riazanlı bir köylü, birgün, benim önümde, çok ilginç bir bölgesel ekonomi plânı yapıvermişti:

"_ Böylece, bizim, büyük fabrikalara ihtiyacımız yoktur" diyordu. "Bunlardan ancak, isyan ve her çeşit sapıklık çıkar. Bakın, nasıl örgütleneceğiz: 100 işçisi bulunan bir dokuma atölyesi açacağız. Gene, fazla işçisi olmıyan bir tabakhane kuracağız. Böylece, birbirlerinden mümkün olduğu kadar uzak, küçük küçük fabrikalar kuracağız ve işçilerin aynı yerde birleşmelerini önliyeceğiz. Küçük fabrikalar bölgeyi baştanbaşa kaplıyacak. Bir bölgenin

yaptığını bir başkası tekrar edecek. Böylece, memleketin her köşesi neye muhtaç ise ona sahip olacak, kimsenin kimseye ihtiyacı kalmıyacak. İşçi rahat edecek, herkes huzura kavuşacak. İşçi muhteristir. Ona her gördüğünü vermek zorundasınız. Oysa ki mujik, daima azla yetinir."

"— Böyle düşünenlerini, çok mu?" diye sordun.

"— Böyle düşünenlerimiz var. Bunlar, en akıllılarıdır.."

"— Şu halde siz, işçileri sevmiyorsunuz?"

"— Neden? Ben yalnızca, bunlar toplu halde bulundukları zaman tehlikeli olurlar, demek istedim. Bunları küçük gruplara ayırmalı. Yüz tanesi burada, yüz tanesi şurada olursa rahat ederler."

Köylülerin komünizm hakkında ne düşündüklerine gelince; bunu en mükemmel şekilde anlatan bir örnek, bence, istidatlı bir şair olan bir köylü arkadaşıma, kendi köylülerinin vermiş Olduğu öğüttür:

"— Dikkatli ol, İvan; sakın, partiye filân girme! Yoksa babam, erkek kardeşini ve iki komşunu öldürürüz.."

"— Komşularımı neden?"

"— Çünkü, sizin fikirlerinizi kökünden kazımak lâzım!"

Rus köylüsü ve aydın

Vardığım sonuç nedir? Herşeyden önce, budalalık ve küçüklük ancak insanlara özgü birşey olmakla beraber, insan budalalığının ve küçüklüğünün yarattığı kini İnsanlara karşı ilgisizlik şeklinde değerlendirmemek gerekir. Ben Rus ihtilali trajedisinin oynandığı ve oynanmakta olduğu yeri, anladığım şekilde çizmeye çalıştım. Bu, yan vahşi insanların yaşadığı bir yerdir.

İhtilâlin vahşeti, bence, rus milletinin müstesna vahşetinin bir sonucudur. İhtilâlin liderlerini ve en faal aydınlar grupunu kandökücülükle suçladıkları zaman, bu suçlamaları ben, politika mücadelesinin kaçınılmaz sonucu olarak kabul ederim. Eğer bunu iddia edenler namuslu kişilerse, o zaman da bu, onların iyiniyetle işledikleri bir hatadır.

Şunu hatırlatmak isterim ki, çirkin ve mütecaviz birtakım söylentiler hep, yenilenlerin, küçük düşenlerin uydurduğu yalanlardır. Fakat, bu sözlerimle, mücadeleden galip çıkanların iddialarını tartışılmaz, kutsal gerçekler olarak kabul ettiğimi sanmanızı da istemem. Hayır! Ben, yalnızca bildiğimi, hiçbir mübalâğaya kaçmadan, -acı sözlerle de olsa..-, anlatmak istiyorum: İnsanlar, kendilerini yöneten fikirler ne olursa olsun, pratik faaliyetlerinde henüz "hayvan"dırlar. Hem de, Öfkeli hayvanlar... Bazen, bu öfkeyi korku ile izah etmek de mümkündür. Ben, genellikle, herhangi bîr rus aydın grupuna yöneltilen ihtiras, namussuzluk ve egoistlik gibi suçlamaları gülünç bulurum ve bu suçlamaları yapanların da bunu düşünmeden, inanmadan yaptıkları kanısındayım.

Bununla beraber, yeryüzündeki bütün bu kahrolası günahkârlar içinde, en büyük suçun politikacılarda olduğunu dut inkâr edecek değilim. Buna sebep de, bence, içinde bulunulan politik ortamın, politikacıları, "gaye, vasıtayı meşru kılar" felsefesini izlemeye zorlamasından ibarettir.

' Fakat şunu da unutmamak gerekir ki, gerçekten seven insanlar ve fikir seviyesi yüksek kimseler, baş-

kalarının iyiliği için kendi duygularını kontrol altında tutabilirler. Bunu, özellikle faal rus aydınları için söylemek mümkündür. O, kaliteli bir hayatı, ilkel bir büyük insan topluluğu için daima feda etmiştir. Bir forsa görevini yüklenerek, rus toplum hayatındaki pislikleri temizleme işini üzerlerine alıp bu yolda. yürüyenleri "zulüm ve işkence yapan kimseler" olarak nitelendirmek, bence, mümkün değildir.' Ben, böyle kimseleri daha çok, "kurban" olarak, görürüm. Bunu, harikulade zengin topraklar üzerinde ilgisizlik ve budalalık içinde uzanmış yatan ağır rus mîlletini cesaretle ayağa kaldırmak isteyen, bunun için yüz yıla yaşın bir süre çaba gösteren rus aydınlarının, bu milletin kurbanı oldukları düşüncesine dayanan bir inançla söylüyorum. Sağduyusu ihtilâlle harekete getirilmiş olan rus köylüsü, bugün, aydınlar için, "bunlar, güneş kadar budaladırlar, karşılıksız çalışırlar" diyebilir.

Tabii o, böyle birşey söylemiyecektir. Çünkü o, henüz, aydınların eserinin önemini yeteri kadar kavramış değildir.

XIX. yüzyılda Rusyada birikmiş olan bütün aydın enerji, İhtilâlde harcanmış ve köylü tabakasında erimiştir.

Fikir ekmeğinin yapıcısı olan aydın ve işçi, şehir kültürü mekanizmasının yaratıcıları, kendisine yararlı herşeyi, bu ateşli dört yıllık çalışma devresinin yarattığı herşeyi oburca yutan köylü kütlesi tarafından, gittikçe artan bir hızla emilmiştir.

Sözün kısası

Bugün, güvenle söyliyebileceğimiz birşey varsa o da, aydınların ve işçi sınıfının tahribi pahasına, rus köylüsünün diriltildiğidir. Evet bu, mujiğe, oldukça pahalıya malolmuştur ve o, henüz, bütün borcunu ödemiş de değildir. Trajedi henüz bitmemiştir. Aydınlarla onların eğitip yetiştirdiği birkaç yüz bin işçinin, gerçekleştirdiği bu ihtilâl, halk kütlesini öylesine derinden altüst etmiştir ki, halk, toz haline gelmiş o eski hayat şekline artık hiçbir zaman dönemiyecektir. Tıpkı Musanın, mısırlıların tutsaklığından kurtardığı museviler gibi, yarı vahşi, budala, gaddar rus köylüsü ortadan kalkacak, yerini, yeni bir çalışkan, faal, okumuş, canlı kuşak alacaktır. Bence, bu, çok şirin ve sempatik olarak bildiğimiz rus halkından farklı, kendi ihtiyaçlarını ilgilendirmeyen şeylere karşı ilgisiz ve şüpheci kalabilen, iş adamı niteliğinde, pratik özelliklerini geliştirmiş bir halk olacaktır. Onun, Einstein teorisi üzerinde düşünüp Shakespeare'in ve Leonardo da Vinci'nin değerini anlamasına daha çok zaman ister. Fakat, muhtemelen o, Steinach'ın denemeleri için para sarfedebilecek ve elektriğin, bir tarım bilimcisinin, bir traktörün, her köyde bir doktor bulundurabilmenin ve "yol"un önemini anlıyacak durumu gelecektir. İyi bir tarih belleği geliştirecek ve çok yakındaki acı verici geçmişini, yeni hayatın bu ilk doğum sancılarını hatırlıyarak, her türlü karışıklığa ve düzensizliğe sebep olduğunu düşündüğü aydını ve işçiyi; şüphe ile değilse bile, gerçek bir düşmanlık duygusu içinde ızliyecektir.

Şehir, araştırıcı ve durmadan yenilik isteyen zekânın değişmez yuvası şehir, her zaman anlam taşımayan olay ve görüntülerin kaynağı durumundaki şehir, bu köy adamı tarafından, gerektiği şekilde değerlendirilemiyecektir. Köylü, şehiri, milletin hayatını güzelleştirme ve kolaylaştırma amacıyla, sürekli olarak fikir, makine ve yeni eşya yapan bir atölye olarak kabul etme hususunda, kendisinden umulan ve beklenen hareketliliği gösteremiyecektir.

İşte benim, rus köylüsü hakkındaki düşüncelerim ve görüşüm, ana çizgileriyle, bunlardır.

Vah vah...keşke UNIROYAL alsaydı!

Sağlam ve rahat lâstikler üzerinde yol alırken her şoför arkadaş sık sık böyle lâstiği patlamış vasıtalara rasgelir. Gözü, bu manzaraya takılır. Sonra vah vah, der geçer. Vaktimle patlayan lâstiklerden o da çekmiştir. Lâstik patlamasının ne dertli, ne kadar can sıkıcı bir iş olduğunu çok iyi bilir.

işlerinin erbabı olanlar bu duruma düşmemek için şimdi bir tek lâstik seçiyor: UNIROYAL! Evet... UNIROYAL! Terkibinde harika birleştirici CVC bulunan lâstik... Sadece naylon iplik kullanılarak imal edilen lâstik... Isınmaya en mukavim lâstik... Üstün fren emniyeti sağlayan lâstik... Defalarca sırt geçirilebilen lâstik...

Siz de vasıtanızı UNIROYAL lâstikleri ile donatarak lâstikten yana rahat ediniz.

UNIROYAL, meşhur U. S. ROYAL lâstiklerinin yeni ismidir.

(Manaians: 2771) -- 360

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

(Mahkeme eliyle aldığımız tekzib)

Durum

İle İlgili Tekzip

Derginizin 26.8.1967 talihli 688 sayılı nüshasının 16'inci sabitesinde yayımlanan "İktisadi ve Mali Sahada Durum" başlıklı yazıda; Hükümetin ekonomik alandaki icraatı yerilmekte, Amerikan tarzı bir "Kitleleri Yanıltma" kampanyasının açıldığı iddiası ile Hükümetin, volsuzlukları örtbas etme çabası içinde olduğu ima edilmekte ve bu görüşü takviye için verilen misaller arasında, yazının "Zeytinyağı Kepazeliği" başlığım taşıyan kısmında da, Hükümet organlarının işe zamanında el koymasına ve yaptığı tahkikat üzerine başlıyan kanuni kovuşturmaya hiç değinilmeden, madeni yağ ile karışık olduğu gerekçesiyle İtalyadan iade olunan zeytinyağı olayına adı karışanları, yâni suçluları, himaye eden bir ortamın mevcut olduğu anlatılmak istenmektedir.

Bu yazı ile açıklanan görüşün, yanlış ve hatalı temellere dayandığını peşinen açıklamak isterim. Hakikatte; İzmirli bir firma tarafından, İtalya'ya ihraç olunan ve madenî yağ karıştırıldığı iddiası ile geri çevrilen 500 ton zeytinyağı olayı, haber alınır alınmaz, Bakanlık Müfettişlerince ve Teşkilâtınca derhal, 30.7.1967 tarihinde, işe el konulmuş ve yapılan tahkikat sonucunda tanzim olunan 14.8.1967 tarihli 5 sayılı müfettiş raporu İzmir Cumhuriyet Savcılığına tevdi Olunmuş ve suçluların cezalandırılması istenilmiştir. Herkesçe bilindiği gibi, Bakanlık bu konuda, 11.8.1967 tarihinde, bir açıklamada bulunarak, bu işe gereken önemi verdiğini ve tedbirleri Zamanında aldığını, tahkikata C. Savcılığı De birlikte devam ettiğini, kamu oyuna arzetmişti.

Sanıklar hakkında İzmir Ağır Ceza Mahkemesinde dava açılmış ve konu adalete intikal eylemiştir.

Herhangi bir toplulukta, iyiler arasında kötülerin de bulunabilmesi olağandır.

Zeytinyağı olayı da, bir veya bir kaç tüccarın bilerek veya bilmiyerek yaptıkları ve suç teşkil eden bir işlemin sonucunda meydana gelmiş olup sorumluları ancak olayı yaratanlardır. Bundan bütün özel sektörü sorumlu tutarak onların tümünü suçlamak, yerinde ve doğru bir hareket olamaz. Zamanında harekete geçerek suçluları adalete teslim eden Hükümeti suçlamak ve bunu Hükümetin özel sektörden yana oluşu nedeni ile izaha çalışmak da o kadar yanlış ve maksatlı bir görüş tarzıdır.

Muhtelif vesilelerle açıklandığı gibi, memleketin kalkınmasını ve refaha kavuşmasını, kamu sektörü kadar özel sektör çalışmalarına dayandıran, karma ekonomi kurallarına göre çalışmayı hedef tutan ve uygulayan AF. Hükümetinin bir üyesi olarak, hangi sektöre mensup olursa olsun, doğrunun yanında, zeytinyağı olayında olduğu gibi doğruluktan ayrılanın karşısında bulunduğumuzu bir kere daha kesinlikle ifade etmek isterim.

Ticaret Bakanı V.
Seyfi Öztürk

D . P . T .

Bir raporun dedikleri

Devlet Plânlama Teşkilâtının, para darlığı, ihracat ve ithalât durumu, fiyat artışları, stoklar ve protesto edilen senetlerin durumu gibi çok sayıda konuyla ilgili olarak hazırladığı etraflı bir rapor bir İstanbul gazetesinde yayınlanınca. Teşkilâtın başındakiler, raporun basma nereden ve nasıl ulaştırıldığını araştırmağa koyuldular.

Karamsarlığından ötürü hasıraltı edilmeğe çalışılan raporda, "net döviz rezervlerimiz 1964 ve 1965 yılları ile mukayese edilemiyecek kadar azalmıştır" denilmekte, enflâsyonist baskılara karşı da, para darlığı meselesine karşı da alınacak tedbirlerin esasta bir ve tek temele dayanabileceği belirtilmekte, bunun için tarıma dayalı bir ekonomiden kurtulma, hızla sanayileşme öngörülmekte, ayrıca, para darlığı ila, 1967 yılının ilk beş ayında bile Merkez Bankasından piyasaya yönelen kredilerin yüzde 40 - 45'inin özel sektöre gittiği, bunlardan ancak yüzde 0.5'inin sanayiin hizmetine sunulabildiği açıklanmaktadır.

Devletin en güç şartlar içinde bulunduğu aylarda bile, kamu sektörü kredilerinde "+ yüzde 11" dan "— yüzde 1.3"e varan bir düşme olduğu halde, özel sektör kredileri, geçen yılın aynı devresindeki "— yüzde 29.5"den "+ yüzde 7.4'e çık. mış; ancak aracı, ithalâtçı gibi -raporda belirtildiği üzere para darlığından fazla etkilenmeyen- özel sektörün "en nazenin" takımından sonra sanayicilere önemlice bir pay düşmemiştir.

1966 yılının ilk beş ayına oranla, bu yılın aynı döneminde protesto edilen senetlerin sayı olarak yüzde 44, toplam lira olarak ise yüzde 46 fazla olduğu belirtilen raporda, ayrıca cevher, maden ve petrol üretiminin yüzde 10; demir hadde mamullerinin, taş kömürünün, dokuna sanayi üretiminin yüzde 10 - 15 oranında gerilediği açıklanmaktadır.

Fiyatlarda ise, mevsimlik dalgalanmaların dışında, toptan eşya fiyatlarında net olarak yüzde 5.5'lik bir sıçrama görülmektedir. Sınai ve madenî yağlardaki yüzde 9.7'lik artıştan sonra yakacak maddeleri kaleminde yüzde 15.1 oranında ait fiyat artışı vardır.

Raporun ilgi çekici bir diğer noktası da, ithalâtta bu yıl, geçen yılın ilk beş ayına göre 16 -17 milyon dolarlık bir azalma görülmesiyle ilgilidir. İthalât, geçen yıldan ağır gitmektedir. İhracatta ise hız, 5 milyon dolarda kalmıştır. Net döviz rezervleri hızla eritilmektedir. Bütün bu şartlar karşısında, -blokaj sürelerinin uzatılması ile birlikte-, ithalât teminat hadlerinin yükseltilmesi yoluna gidilmiştir. Ancak, teminat hadleri ile bu konuda sağlam bir tedbir alınamıyacağı, raporda, "bu yolla, ithalâtın güçleşmesi ve hattâ yatırımların bile gecikmesi, zarar görmesi muhtemeldir" şeklinde belirtilmektedir.

Banka mevduattan ve bankaların likidite durumları geçen yıldakinden düşüktür. Piyasada önemli göstergelerden birisi olan altında; Reşatta yüzde 8.8'lik Cumhuriyette yüzde 3'lük, külçe altında ise yüzde 3.8'lik bir yüksek seyir tespit edilmiştir.

Plânlama Teşkilâtı, karamsarlığından ötürü hasıraltı edilmeğe çalışılan bu rapordan sonra, şimdi, yeni bir rapor hazırlamakla meşguldür. Bu raporun iyimser olmasına özel bir gayret gösterilmektedir.

Tüli'den haberler

Durmadan kaynatılan kazan

Vedia San, eski Demokratlar arasında sevimsiz bir isim olarak anılmağa başladı. Şu garip derneğin kurulması hikâyesinde oynadığı rolden ötürü mü, yoksa birdenbire Celâl Bayarın yanında, yakın çevresinde yer aldığından ötürü mü, belli değil; fakat DP sosyetesinde adı çok geçen kadınlar, bu "Eski Vali Eşi"nden pek hoşlanmıyorlar. Hem, kendisini biraz da "fasla işgüzar" buluyorlar. Bu çevrelere göre bu derneğin kuruluşu da bir işgüzarlık hikâyesinden başka birşey değil.

Çünkü, eski DP'liler, Şefik Sanın Bostancıdaki evinde ilk defa biraraya gelmiyorlar. Geçen yıl Ankara-da, Bizim Sokakta da büyük bir toplantı yapmışlar, eski şarkılar, anma törenleri, hafif gözyaşlarıyla gazetelere konu olmuşlardı. O zamandanberi bir sürü toplantı daha yapıldı; Tarabya Otelinin roof'u, Polo klüpleri, sonra Fenerbahçede, Kalenderde birçok eski DP'li evi, Bayarlı - Bayarsız toplantılara sahne oldu, ama böyle bir dernek hikâyesi duyulmadı. Öyleyse, Vedia Sanın evinde yapılan bir toplantıdan sonra ortaya çıkan bir hikâye ancak "işgüzarlık"la nitelenebilir.

Tabii, başka türlü yorumlar da yapılıyor. Örneğin, eğer böyle bîr dernek kurulmuşsa, kurucular arasında Sıtkı Yırcalının, Halim Alyotun, Arif Demirerin bulunmaması da garip karşılanıyor. Haydi, Arif Demirer, eski Demokratlarca aforoz edilen bir isim, denilsin; peki, ya Sıtkı Yırcalı, Mükerrem Sarol, Halim Alyot neredeler? Muhalefette mi?

Kimi eski DP'li de, Celâl Bayara, son İzmir seferindenberi daha çok içerlemeğe başlamış. Böyleleri, iktidarları zamanındanberi başlarına gelen bütün musibetlere Bayarın sebebolduğunu, bu kadar dersten sonra hâlâ hırsını yenemediğini söylüyor, eski sevdalardan vazgeçilmesini istiyorlar. Ama bu sevdayı körükleyenler de var, tabiî.

Şadırvanda bir Kral

Türkiyeye kraliçesiz geldiği için, Ürdün Kralı Hüseyin şerefine verilen ziyafetler pek renkli sayılmaz. Fakat İstanbuldaki günler, Kralın hastalığım da, yorgunluğunu da unutturmuşa benzer. Boğaz ve Marmarada yat gezintileri, deniz havası, Ortadoğu savaşında çok yorulan genç Krala eski canlılığını ve neşesini kazandırmış. Geçtiğimiz hafta, Hilton Otelinin Şadırvan adlı salonunda şerefine verilen bir yemekte, güzel şarkıcı Zalihayı da, Silifke ekibinin danslarım da gözleri parlayarak seyretti.

T İ Y A T R O

Fransa

Billetdoux'nun yeni oyunu

Tiyatro yazarımız Lûtfi Ayın Fransa izlenimlerinin sonuncusu aşağıdadır.

Avignon... festivalinde, Carmes Manastırında kurulan 500 kişilik yeni açıkhava amfisinden seyrettiğim son temsil, François Billedoux'-nun yeni oyunu, "Susun, ağaç hala kımıldıyor. Sîlence. l'arbre remue encore", oldu.

Güneydoğu Bölge tiyatrosu topluluğunun oynadığı, bu topluluğu . geçen yıldanberi yöneten Antoine Bourseiller'nin de -dekor ve kostüm l e r i n i kendi çizip- sahneye koyduğu bu oyun, Festivalin en tartışılan oyunu, uyandırdığı çok değişik tepkiler içinde, beğenenler, beğenmeyenler, hattâ hiçbir şey anlamadıklarını söyleyenler var. Yazarın her zamanki "kapalı" dili kadar, kahramanını devamlı bir kriz hali içinde kavrandıran iç dramın. "karanlık"ta kalması buna sebeboluyor. Bu "karanlık"ı yazar da giderebilmiş değil. Programdaki kısa yazısında, eseri için: "Bir tiyatro parçası -fragment-, tıpkı bir müzik parçası gibi... Kişi" ler? Karanlıklar içinde beliren gölgeler... Konu? Çok eskiye ait bir anıdan sözetmem gerek, kaybolmuş bir anahtardan. Yeleleri alevler içinde, dörtnala koşan karayağız bir at olabilirdi bu, ama geri gelmedi... Hayır. Gecenin ve paniğin yarattığı bir olay bu. Daha fazlasını sormayın. Ben de hâlâ dinlemekteyim ve bu maceranın esrarlı bir işçisinden baş. ka bir şey değilim " diyor.

Rejisör de öyle. Oyuna aydınlık getireceğine, yazarla, hattâ başrolü Oynayan ünlü -ve ateşli- aktör Serge Reggiani ile beraber, o da sahnenin karanlıkları içinde "aramakta"... Neyi? Uzun bir ayrılıktan sonra köyüne dönen, toprak ve meslek sevgisinin yanısıra yüreğinde hâlâ eski bir aşkın -ve cinayetin, sızısını taşıyanı bir marangoz ustasının kâbus yüklü "vision'larına, geçmişiyle bugünü arasında dalga dalga kabaran kin, önce, pişmanlık ve umutsuzluk dolu çırpınışlarına bir anlam kazandıracak en güçlü ifadeyi... Belki de, sadece, deliliğin yeni ve şairce bir tahlilini...

Rejisöre bulunabilecek tek kusur, köy çevresini tamamlıyan normal kişilerle sahnede "transe" halinde yaşayan kişiler arasında belirli bir ayrıntıya gitmemiş olması. Ama eserin havasını bozabilecek böyle bir ayrıntıyı yazar da yapmamış. Eserinin daha "kolay anlaşılması"nı değil, o kâbusun daha "iyi yaşanmasını istemiş. Bu gözle bakınca oyun, "yazar - sahneye koyucu - aktör" üçlüsünün tam bir anlaşmaya vardıklarım gösteriyor.

Son izlenimler

Oyundan sonra, Billetdoux ile konuştuk. Anlattıkları, oyunu ve kahramanı için yazdıklarına yeni bir şey eklemiyordu. Başrolü oynıyan Serge Reggiani de aynı tereddütler, aynı "sancılar" içinde:

"— Bu rol. bana acı veriyor. Onu çok seviyorum, ama henüz 'derisine' giremedim. Topu topu, dön halta prova edebildik. Bilmiyorum, üzerimde hâlâ 'Altona Mahkûmlarından kalma birşeyler var. Ama bunlar yavaş yavaş gidecek. Ben, asıl provalarımı seyirci önünde, temsillerde yaparım. 'Altona'da da öyle olmuştu. 300' temsilden sonra hâlâ kendimi tatmin edememiştim. Aradığımı beş yıl sonra, eseri tekrar oynamıya başladığım zaman bulduğumu sanıyorum..." dedi.

Ertesi gün "Meyva Bahçesi"nde, binden fazla dinleyici önünde, Jean Vilar'la yapılan dialogu dinledik. Gençlerin, yaşlıların, yerlilerin yabancıların Festivalin amacı, repertuvarı, geleceği için sorduklarına, sınava girmiş bir öğrenci gibi cevaplar veriyor, ne yaptığını bilen insanların rahatlığı -ve yirmi yılda bu soruları sorabilecek bunca insanı Avignon'da toplayabilmenin memnunluğu- içinde anlatıyor, bu kültür hareketinin devamı, gelişmesi, yayılması için herkese düşen ödevleri hatırlatıyordu.

İki saat süren bu "dialog"dan sonra, Jean Vilar'la Festival idaresinin, Avignon Müzesine sığınmış müdürlük odasında buluştuk.. Avignon'da gördüklerimden, yirmi yıllık çabanın sonucu olan bu güzel eserden, bütün dinlediklerimden ne kadar faydalandığımı belirterek, gösterilen misafirseverliğe, kolaylıklara teşekkür ettim. Büyük bir tevazu ve sadelikle, yapmak istediklerinin pek azını yapabildiğini, Avignon Belediyesi dışında, resmî makamlardan gerekli ilgiyi, yardımı tamamiyle göremediğini, ama ilerisi için umutlu olduğunu söyledi. Sonra, bizdeki tiyatro gelişmelerini, neler yapıldığım sordu. Geçen Şubat ayında, Pariste, üzerinde durduğumuz önemli bir konuya kendiliğinden döndü. Çok istediği halde Nisan ayı içinde Ankaraya gelmek imkânını bulamadığını, şimdi de, Festival bittikten sonra, yıllardanberi yazmak istediği bir kitaba -roman şeklini alacak "hâtıralar"ma- nihayet başlamak istediğini, yılbaşına doğru kitabı bitirebilirse, Festivalin gelecek yıl hazırlıklarına girişmeden, belki bu ziyareti gerçekleştirmek fırsatını bulabileceğini söyledi. Şimdilik, mektuplaşarak teması korumamız gerekiyordu.

Papalar Sarayının önünden geçerek otelime dönerken, Jean Vilar'ın bu dört duvar arasında yarattığı harekete benzer bir sanat ve kültür hareketine, çok daha elverişli şartlarla, beşiklik etmek için yıllardanberi adamını bekleyen Boğaziçi, Ege ve Akdeniz kıyılarımızı, Rumeli Hisarının, Efesin, Bergamanın ve Aspendosun hazır duran tarihî amfilerini düşünüyordum.